

Història antiga

Els orígens d'un poble que mira al Mediterrani.

Finestrat ha acollit nombroses cultures al llarg de la seua història. La seua proximitat a la costa i a les vies de comunicació del litoral, li ha suposat ser un pol d'atracció per a l'assentament de les distintes civilitzacions del Mediterrani, així com altres provinents del centre i el nord del continent europeu. Totes les civilitzacions antigues han deixat la seua empremta en aquest poble que creix mirant al mar. Per això, a cada pas, en cada racó, en cada carrer i en cada casa es pot observar l'herència dels seus avantpassats.

Un municipi amb 20.000 anys d'història.

Els primers indicis d'assentaments humans en allò que hui coneixem com Finestrat poden arribar a tindre uns 20.000 anys. Es tractava de grups de caçadors del Paleolític Superior que van habitar les coves i abrics de Serra Cortina, prop del lloc conegut com el Racó dels Bastides. Encara que no s'ha pogut constatar, es pensa que també va poder haver-hi assentaments d'aquest tipus en les coves i abrics del Puig Campana.

Tot i que encara no s'han trobat pintures rupestres que confirmen la presència humana durant el Neolític, no s'ha d'oblidar que Finestrat és, per la seua ubicació, una zona de pas cap a la muntanya alacantina, per on van haver de penetrar els primers agricultors que es van acostar a aquestes terres.

Del que sí es té constància és d'assentaments de l'Edat de Bronze en les vessants meridionals del Puig Campana, així com altres tossals pròxims, que permetrien l'aprofitament dels recursos hídrics per a la cinegètica de la zona i el cultiu del cereal.

Finestrat era el lloc ideal per a la ubicació de poblats, ja que els seus turons aportaven una gran visibilitat de la contornada.

Ibers i Romans, dues cultures que van deixar empremta a Finestrat.

Els ibers van conformar una de les cultures més avançades del Mediterrani antic. Coneixien l'escriptura, s'establien en territoris organitzats amb estructura política i encunyaven monedes com a forma de pagament. Aquesta cultura va perdurar des del segle VI fins al I aC, quan es va produir el procés de romanització. A Finestrat s'han localitzat restes d'aquesta cultura en el recinte del Castell, en el Tossal dels Bastides i en el Tossal de la Cala. Els jaciments més antics, entorn del segle IV aC es troben en terres de l'interior, mentre que el del Tossal de la Cala data dels segles II i I aC. En aquest lloc encara es poden observar restes de cases del poblat excavades fa dècades.

Junt amb el poblat ibèric de la Cala s'ha trobat un altre, d'origen romà de l'època de l'alt imperi. En aquest assentament es va construir una factoria dedicada a saladura de peix.

A banda d'aquest poblat hui es coneixen tres viles romanes, pròximes a la localitat de Finestrat, els habitants de la qual es dedicaven a la producció de vi, oli i cereals. Entre les restes d'aquestes viles s'han trobat mosaics que demostren la contínua activitat artística i cultural que l'arribada dels romans va suposar per a la zona.

Època Medieval.

Com la resta de la província, Finestrat va passar de l'esplendor de la cultura àrab a la conquesta cristiana. La decadència romana va coincidir amb l'esplendor de la cultura islàmica. No es tenen notícies del període comprés entre els segles IV al IX d. C. A partir d'aquesta data trobem les primeres restes arqueològiques, noms com l'Alhambra, l'Almassil o l'Alfarella donen prova fefaent de la influència àrab en la zona.

Gràcies als escrits d'un viatger àrab d'inicis del segle XIII, es té constància de l'existència d'un palau a Finestrat, que narrava en els seus texts. És la referència documental més antiga de la denominació actual del poble.

Precisament és l'època de la qual més notícies tenim, i per això se sap la ubicació del Castell anomenat en diversos texts del segle XIII. 'Hîns' almohade que va ser conquistat per Jaume I, i epicentre de l'últimes revoltes d'Arrak, per la qual cosa va ser ordenat el seu derrocament.

L'any 1280, Pere III, fill de Jaume I, atorga la Carta de Poblament a Finestrat. De 1336 coneixem l'existència d'una església situada en el recinte del Castell, amb un únic sacerdot que celebrava missa els diumenges.

A partir d'aquestes dates Finestrat i els seus habitants són objecte d'herències i permutes de diverses famílies senyorials de l'època. En 1513 passa a ser possessió de Juan Coloma, comte d'Elda, i en 1612, ja com a baronia forma part de les possessions de Fernando Pujades i Borja, comte d'Anna.

Els segles XVIII i XIX

El Castell, que va ser derrocat i uns anys més tard tornat a alçar, va estar en peu fins mitjan del segle XVIII, ja que tenim notícies d'un veí de La Vila que va estar pres en les masmorres del Castell de Finestrat en aquestes dates.

Al voltant dels segles XVI i XVII es tenen notícies de l'existència d'alguna torre als voltants de La Cala. Aquests recintes fortificats es relacionen amb els saquejos provocats per pirates que s'acostaven a la costa i que són l'origen de les festes de Moros i Cristians. Els habitants de les aldees pròximes baixaven cap a la costa a defendre-la, i d'ací que Finestrat reclamara un tros de línia costanera, en compensació a què ajudaven a protegir-la.

En aquests moments es va consagrar l'Església de Sant Bartomeu, construïda segons narra la seua ordre de fàbrica, extramurs de la localitat. Amb la construcció del temple es produeix la primera ampliació del poble cap a l'oest, amb la creació del carrer Major i la seua unió cap al carrer Hostal, definint per tant en aquesta data dos espais que sens dubte han deixat empremta en la fisonomia urbana.

Així, els carrers veïns al Castell fins al carrer Nou, plaça del Poble, plaça de la Torreta i carrer de la Penya, corresponen al primer nucli de casa ubicades en la vessant septentrional del turó on s'ubicava el Castell i desenvolupades des d'època medieval fins a la moderna. Un segon anell d'expansió urbana correspon a la zona de l'Hostal definit per carrer Major, carrer Forn Alt, carrer Carnisseria, carrer de l'Olla i carrer Sant Bertomeu fins al Mirador. Molt possiblement aquest nucli d'expansió es va produir a partir dels segles XVII - XVIII, si bé podrien existir vestigis anteriors en el subsòl d'algunes vivenda. La resta del nucli urbà fins al carrer de l'Hort i el carrer Puig Campana degué construir-se a partir del segle XVIII - XIX, com demostra el fet que el carrer paral·lel al carrer Major es denomine carrer Darrere Cases, i

que al carrer de l'Hort seria el camí que portava cap a l'horta. L'última expansió urbana, ja en ple segle XX en la zona septentrional del nucli urbà, ha configurat el poble actual.

Cap a 1797 el municipi va ser visitat pel senyor Antonio Josef Cavanilles, que en la seua obra *Observaciones sobre la Història Natural, Geografía, Agricultura, Población y Frutos del Reyno de Valencia* destaca la manufactura de l'espart d'una població de 476 ànimes.

Posteriorment, ja en el segle XIX i principis del XX, va ser important la indústria de l'algeps. No cal oblidar que el poble s'assenta sobre un turó d'algep, i en la seua vessant encara es troben restes de forns dedicats a aquesta indústria.

Monuments importants

El Castell de Finestrat

En la zona alta del poble es troba el recinte denominat El Castell, fortificat d'època almohade que apareix en nombrosos documents datats en el segle XII, i conquistat per Jaume I. En l'actualitat no es poden observar construccions que puguen relacionar-se amb el Castell Islàmic, ja que ha patit diverses transformacions al llarg dels segles. No obstant això, les restes del castell es mantenen en el subsòl, i el que s'ha preservat és la visibilitat de l'enclavament defensiu: un mirador des d'on es pot observar la línia de la costa fins a la ciutat d'Alacant.

L'Església de Sant Bertomeu

Construïda extramurs segons resa la seua ordre de fàbrica, l'església parroquial de Finestrat es va consagrar el 24 d'agost de 1751 en honor de Sant Bertomeu, patró de la localitat. La seua construcció va haver de començar a mitjan segle XVII, segons les ceràmiques recuperades en la cripta de l'església, datades entorn d'aquesta centúria. D'estil barroc, la seua façana és llisa i austera, influïda pels primers compassos d'un encara incipient neoclassicisme.

L'ermita del Crist del Remei

Ubicada en el mateix recinte que el Castell, on els texts parlen de l'existència d'una xicoteta església erigida després de la conquesta per les tropes cristianes. En el seu origen va ser una modesta capella que constituïa l'última estació d'un Viacrucis, on es custodiava una imatge del Crist Crucificat que es va traslladar des de l'església. En 1925 es va construir aquesta xicoteta ermita amb certes llampades modernistes en la seua façana i en la senzillesa del seu alçat.

La Torre

Declarada Bé d'Interés Cultural, es troba en una zona pròxima al nucli urbà. Un recinte fortificat d'època almohade datat cap al segle XII. Es tracta d'una construcció quadrangular d'uns 8 metres de costat realitzada en tàpia de morter calç. Va haver de tindre una alçària considerable, entorn dels 10 metres, i possiblement va tindre una importància vital en la defensa dels seus habitants.

La Font del Molí

És la font més important del terme de Finestrat. Les primeres ordenances que es coneixen per a la regulació de les seues aigües daten de 1851, encara que hui en dia es regeix per les ordenances establertes en 1926.

La Font del Molí té 15 canelles, sent la central, major que la resta, i proporciona un cabal de 20 litres per segon, segons la mitjana establerta en els últims anys.

La seua construcció inclou un aqüeducte subterrani o galeria que parteix des del brollador on flueixen les aigües en direcció lateral al Barranc del Port o Barranquet del Molí, i un altre aqüeducte subterrani que, partint del mateix barranc, en direcció transversal del mateix, acaba en la part lateral esquerra, on es troba una galeria subterrània de 300 metres. D'època islàmica encara es conserven dos trams de l'aqüeducte que alimentava els molins que es poden observar en els seus voltants.